

VRTNAR.

List s podobami za šolsko vrtnarstvo, vrtnarstvo sploh
in za sadjarstvo.

Št. 5.

V Ljubljani, 15. marcija 1892.

Letnik V.

Vodeni poganjki.

Če vprašamo, kaj nam je storiti z vodenimi poganjki, kadar trebimo drevje, reklo se nam bode navadno, da jih je povsodi treba porezati. To mnenje je bilo prejšnje čase tako splošno, da so začeli izdelovati orodje nalašč samo za to, da so kar od tal mogli odstranjevati vodene poganjke; in tudi danes še je moči kupiti takega orodja. Mislili so, da so vodeni poganjki nekaki roparji, ki posameznim vejam jemljó hrano ter se potem sami predrizno iztezajo kvišku, motajo v krono in — kakor so mislili — nikdar sadu ne prinašajo. Kaj čuda, da so šli takim nebedijhtreba tako v živo!

Danes smo glede vodenih poganjkov drugega mnenja. Rudolf Göthe pravi v „Poročilih za sadjarstvo in vrtnarstvo“, da se je preveril, da vodeni poganjki rode takisto kakor druge mladike, samo da so zadosti porasli in da začno počasneje rasti. Göthe je opazil, da vodeni poganjki niso vselej nepotrebne in nerabne mladike, marveč provzročajo jih prav različni odnošaji, in prav mnogokrat bi bilo napačno, ko bi jih odstranili.

Večkrat vzrastejo vodeni poganjki, če drevo poškodujemo. Če na pr. lazimo po drevji z okovanimi črevlji, kakor ob obiranji sadja, otiskamo nežno kambijevo staničeje. Vsled tega tvorijo se popi in poženo. Take poganjke vidimo po starejših, bolj vodoravnih vejah, in sicer največkrat pri zgodnjih vrstah, katere obiramo, ko je drevje še zelo sočno. Take vodene poganjke je treba porezati.

Vodeni poganjki tudi poženo, kadar poškoduje drevesu krono sneg, toča ali vihar. Ker se v tem slučaju polomi mnogo delov, ki so porabljali drevesni sok, nadomesti si jih drevo s tem, da požene vodene poganjke. Napačno bi bilo, ako bi odstranili te poganjke, ker ž njimi drevo samo nastalo škodo najprej popravi. Takisto je treba pustiti vodene poganjke, kadar uniči ali oškoduje rak ali oméla (viscum) nekaj vej. Suhe in bolne veje je treba porezati ali požagati, vodene poganjke pa pustiti.

Večkrat se pokažejo vodeni poganjki tudi po drevji, kateremu smo previše vej iztrebili, kar je celo naravno. Tudi v tem slučaju pustimo tiste, ki stoje na pravih mestih, da bode drevo moglo porabiti sok. Vse drugače pa je, kadar precepimo staro drevje. Tako drevje požene mnogo vodenih, oziroma divjih poganjkov. Če pa pomislimo, da mali cepiči ne morejo použiti vse hrane, ki jo dobivajo od korenin, treba nam je biti previdnim, in odstranjevali bomo vodene poganjke polagoma, in to tem bolj, čim bolj rasto cepiči. Previdni pa moramo biti pri odstranjevanju vodenih poganjkov zato, da sok ne zastaja po drevji.

Vodeni poganjki poženo tudi takrat, kadar se cepič ne sklada s podlogo, če je namreč podloga zgodnja in raste hitro, cepič pa požene pozno in raste slabo.

Te napake, ki se največkrat naredi vsled nepaznosti, drugače ni več moči popraviti, kakor če vzgojimo iz krepkega vodenega poganjka novo deblo ali novo krono in cepimo s primerno vrsto.

Večkrat provzroči preobilna hrana, posebno dušikasta, celo množino vodenih poganjkov. Primeri se, da pridejo drevesne korenine v kako prav redilno plast prsti, ali pa na kak drug način drevo dobi preveč hrane. Korenine blizu gnojišča rastočega drevesa lahko prirastejo do gnojišča ter dobivajo preobilne hrane. Tu jim dosedanja krona ne zadostuje več, in zato si jo izkušajo povečati. Ne bilo bi prav, če bi te vodene poganjke odstranili, kajti s tem bi le provzročili, da bi jih poglalo še več. Najboljše je, če tiste, kar jih je na primernih krajih, pustimo, porežemo pa samo slabейše in kar jih ni na pravih mestih.

Zopet drugače pa je, če se začno sušiti konci vejam in mladikam ter na starejših vejah blizu debla začno poganjati vodeni poganjki. To nam kaže, da so drevesne korenine prirasle do popolnoma nerodovitne ali neprodorne plasti, ali pa da so v zemlji porabile živež ter ne dobivajo več zadosti rešilnih snovi v njej. To se v zemlji, kjer je drevje nasajeno na široko, prej ali slej mora zgoditi. Korenine prerastejo vso zgornjo plast, križajo se po njej in jo izžamejo, da rast dreves začne pešati. Če moremo take nasade redno in dobro gnojiti ter namakati, moči nam jih bode vzdržati še nekaj let rodovitne. Krone jim pomladimo, če jih prirežemo. Če pa vsega tega ne moremo storiti, pa ne pomaga niti pomlajevanje sploh, niti odstranjevanje vodenih poganjkov. Narava zahteva svoje pravice, in onemoglo drevje se polagoma suši. Previden sadjar si zasadi na drugem kraji nov sadovnjak, kakor hitro opazi, da mu stari omaguje.

Najmanj prida pa so tisti vodeni poganjki, ki poganjajo spodaj iz debla. Oni nam svedočijo, da je bilo drevo pregloboko vsajeno in da sedaj tisti kos debla, kar ga je v zemlji, ovira sok, da se ne vzliga dovoljno. Ker na tem mestu začno nagajati vodeni poganjki pozneje, ni lahko pomoči. Če odstranimo vodene poganjke, takoj zopet vzrastejo novi, ker ne moremo odpraviti vzroka. K večjemu odkopljemo zemljo toliko na okolu, kolikor daleč seza krona. Vedno je pa to le pomoč v sili, a se nikakor ne moremo zanašati na njo.

Iz vsega tega lahko spoznamo, koliko in kako različnih okoliščin provzroči rast vodenih poganjkov in kako potrebno je, da človek ve, iz katerega vzroka so poglali, in sicer ne ve, ali bo pogodil pravo ali ne, če jih odstrani ali pusti. Kadar kdo opazi vodene poganjke, izkuša naj najprej spoznati, iz kaknega vzroka so vzrasli, ker potem mu ne bode težko pogoditi pravega. Nikdar jih ne sme nepremišljeno obsoditi. Vodeni poganjki so drevesno naznanilo, da njegova hranitev ni več popolnoma v redu in da sokovi na gotovih mestih zastajajo. Kmetovalčeva dolžnost pa je, da to naznanilo spozna in se potem po njem ravna.

Novi jabolčni divjaki.

(Iz Rusije.)

V drevesnici svojega znanca g. Bogdanova sem videl jablanove divjake, katere si je ta gospodar vzgojil od potaknencev iz korenin jablanovih divjakov. Ko je namreč g. Bogdanov presajal divjake, prišla mu je v glavo misel, položiti obrezke korenin na gredo in zasuti jih za dva palca v zemljo. Kmalu so se iz korenin pokazale mladice, in sicer iz vsakega koščeka po nekoliko. Videli sem daljše dveletne okulovanke na takih divjaki, in reči morem, da so bile krepkejše nego na sejancih. Kaka bode njih daljša osoda, ne vem; no važno je gotovo to, da so te jablanke brez stržnjeve korenine in da delajo več horizontalnih korenin, nego sejanci. Da korenine divjakov zares dajo rast, to sem lansko

spomlad poskusil sam, in zopet morem jamčiti, da so taki divjaki v enem letu vzrasli veči nego iz semen. Korist takega razmnoževanja je očitna posebno za onega, kdor ima malo divjakov. Čital pa o takem razmnoževanju nisem dozdaj nikjer, celo ne v Gaucher-a znameniti knjigi „Handbuch“ itd.

Ker se bliža spomlad, svetoval bi rojakom, ki imajo drevesnice, naj poskusijo to moje objavljenje. Leta pokažejo, v čem je razloček mej divjaki, ki so vzrasli iz koščkov korenin, in onimi, ki so vzrasli iz semen. Ako je res, da hruške, ki so pricepljene k potaknencem iz kutine, rode prej, nego pricepljene na kutino iz semen, treba je misliti, da tudi take jablane, ki so pricepljene na koreninske divjake, dajo prej plod, nego jablane na semenskih divjaki. Ako se dajo razmnoževati tako tudi rajska jablana in doucin, bode to gotovo pomenljiva pridobitev. Naj častiti čitalci, ki imajo drevesnice, poskusijo vse to in ob svojem času poročajo v tem cenjenem listu.

Prof M. Hostnik.

Marelica „bredovka“.

Izborna mareličao vrsto, ki je vredna, da bi se zelo razširila, kaže podoba 13. Sad je srednje debel, stisneno okrogel in ima precej gladko, lepo rumeno, na solnčni strani močno rdeče pikasto kožo. Koščica je podolgasto okrogla in ima okusno, sladko jedro. Meso je pomoranci rumeno ali temno-rumeno, nežao, zelo sočno, finega, skoraj takega okusa, kakor ananas, ter se nikdar ne drobi.

Drevo vzraste srednje visoko, in letne mladike so na solnčni strani živo rdeče, drobno pikaste in zelo rodovitne.

Bredovka se odlikuje po svoji dobroti in izredni rodovitnosti. Zelo sposobna je za špalir. Dobiti jo je v vsaki veči drevesnici.

Podoba 13.

Pridevki pri imenih vrtnih cvetlic.

(Dalje.)

VII. Tudi število listov se včasih zaznamenuje, na pr.:
 unifolius (enolist), na pr. kennedya unifolia,
 bifolius (dvolist), na pr. convallaria bifolia,
 trifolius (trojlist), na pr. anemone trifolia,
 trifoliatus (trojnolist), na pr. spiraea trifoliata,
 quadrifolius (četerolist), na pr. paris quadrifolia,
 quinquefolius (peterolist), na pr. ampelopsis quinquefolia,
 millefoliatus (tisočerolist), na pr. acaena millefoliata,
 aphyllus (brezlist), na pr. veronica aphylla,

manophyllus (enolist), na pr. *kennedy monophylla*,
 biphyllus (dvolist), na pr. *dentaria biphylla*,
 triphyllus (trolist), na pr. *dentaria triphylla*,
 pentaphyllus (peterolist), na pr. *bignonia pentaphylla*,
 hexaphyllus (šesterolist), na pr. *asperula hexaphylla*,
 enneaphyllus (deveterolist), na pr. *dentaria enneaphylla*,
 polyphyllus (mnogolist), na pr. *lupinus polyphyllus*,
 foliosus (mnogolist), na pr. *begonia foliosa*.

VIII. Po legi je list:

cruciatus (križnat), na pr. *gentiana cruciata*,
 alternifolius (menjalnolist), na pr. *chrysosplenium alternifolium*,
 oppositifolius (nasprotnolist), na pr. *saxifraga oppositifolia*,
 sessilifolius (sedečelist) na pr. *cytissus sessilifolius*,
 podophyllus (pečjatolist), na pr. *rodgersia podophylla*,
 amplexicaulis (bilnast), na pr. *rudbeckia amplexicaulis*,
 perfoliatus (preraščen), na pr. *eupatorium perfoliatum*,
 involueratus (obeveten), na pr. *salvia involuerata*.

IX. Po snovi in notranji sestavi:

crassifolius (debelolist), na pr. *saxifraga crassifolia*,
 tenuifolius (tankolist), na pr. *lilium tenuifolium*,
 leptophyllus (tankolist), na pr. *anchusa leptophylla*,
 tenax (čvrst), na pr. *phormium tenax*,
 rigidifolius (čvrstolist), na pr. *yucca rigidifolia*,
 nervosus (žilnat), na pr. *centaurea nervosa*,
 trinervius (trožilnat), na pr. *aster trinervis*,
 quinquenervius (peterožilnat), na pr. *trevia quinquenervia*,
 crassinervius (debeložilnat), na pr. *rheum crassinervium*.

X. Po barvi, duhu in vnanjosti, na pr.:

cyanophyllus (temnovišnjevolist), na pr. *acacia cyanophylla*,
 glaucophyllus (višnjevozelenolist), na pr. *polypodium glaucophyllum*,
 argophyllus (srebrnolist), na pr. *helianthus argophyllus*,
 myriophyllus (dišečelist), na pr. *reseda myriophylla*,
 glycephyllus (sladkolist), na pr. *astragalus glycephyllus*,
 calophyllus (krasnolist), na pr. *eucalyptus calophyllus*,
 bellidifolius (krasnolist), na pr. *silene bellidifolia*.

(Dalje prihodnjič.)

Vrtnarske raznoterosti.

Drobnjak (šnitlih) ljubi na pol senčen kraj in rahlo zemljo. Najboljši gnoj mu je kompost; v njem se tako močno širi, da ga lahko z razdelitvijo pomnožiš. Takega raztrgavanja pa nič kaj ne mara, ker ljubi mirno rast, da more ves prostor pod seboj zaledeniti. Čim večkrat mu porežeš listje, toliko bujnejše poganja. Ako je po zimi pokrit, požene tem hitreje pomladi. Meseca septembra ga lahko vsadiš v lonec, katerega postavi na hladan kraj, kjer ti raste vso zimo.

Pokončevanje krvne uši. Za pokončevanje krvne uši je najboljša karbolna kislina, in čudovito je neki, kako dobrodejen je njen vpliv. Dotične rastline se poškopirajo z vodo, v kateri je 5 % karbolne kisline. To rastlinam prav nič škodi.